

TÜRKÇE ULAÇLAR

Көсемше

- Негізгі қимыл, амалды білдіретін немесе оны айқындай түсіп, қосымша қимыл, амалды білдіру қызметінде жұмсалатын етістіктің түрі көсемше деп аталады.
- Көсемше үш түрге бөлінеді:
  - 1) Өткен шақ: -а, -е, -й: айтпа, бере, ойлай;
  - 2) Ауыспалы осы шақ: -ып, -іп, -п: айтып, беріп, ойлап;
  - 3) Келер шақ: -ғалы, -гелі, -қалы, -келі.

ULAÇLAR (ZARF-FİLLER)

- Ulaç bir cümlede belirteç olarak kullanılan eylemsidir.
- Ulaçlar üç kısma ayrılır:
  - Bağlama ulaç
  - Durum ulaç
  - Zaman ulaçları

● Bağlama ulaçları:

-ip (-ıp, -up, -üp) yapım ekleri kullanılarak türetilir.

● Öğretmen eylemsiler konusunu **anlatıp** bitirdi.

Tahtaya **bakıp** soruyu çözdü.

Sabaha kadar **konuşup** durdu.

Arabaya **binip** gitti.

Yaşlı kadının elinden **tutup** karşıya geçirdi.

Ödevlerini **bitirip** uyumaya gitti.

Eve **gidip** gelecekti.

Ali çok ders **çalışıp** başarılı oldu.

Bu hikâyeyi **yazıp** bana getireceksin.

Bu evrakları alt kattaki memura **imzalatıp**, tekrar bana getirin.

Kahvaltı **edip**, işe gittim.

İşi **bitirip**, eve döndüm.

Mektubu **yazıp**, sana gönderdim.

Ауыспалы осы шақ көсемшесі

Үй жұмыстарын бітіріп, ұйықтауға
кетті.

Таңғы асымды ішіп, жұмысқа
кеттім.

Хатты жазып, саған жібердім.

Bağlama ulaç

Ödevlerini bitirip, uyumaya gitti.

Kahvaltı edip, işe gittim.

Mektubu yazıp, sana gönderdim.

- **Durum ulaçları;**
arak (-erek),-e... -e (-a... -a),-madan (-meden), gibi ekler ile türetilir.
- **Sen gelmeden** işleri bitirdi.
Konuşarak yanımızdan geçtiler.
koşarak yanıma geldi.
Adam **bilmeden** konuşuyor.
Dereyi **görmeden** paçaları sıvama.
El, elin eşeğini türkü **çağırarak** arar.
Konuşarak halletmeliyiz bütün problemleri.
Bana söyle**meden** bir yere gitmez.
Kardeşim ağlaya ağlaya eve gitti.
Genliğimizde güle oynaya yaşıyorduk.
Bugün kahvaltı yap**madan** okula gitti.
Arkadaşım koş**arak** yanıma geldi.
Adamı öldüresiye döv**müşler**.

Өткен шақ көсемшесі

Сен **келместен** жұмастарын бітірді.

Сөйлесе жанымыздан өтті.

Бауырым жылай жылай үйге кетті.

Durum ulaçı

Sen **gelmeden** işleri bitirdi.

Konuşarak yanımızdan geçtiler.

Kardeşim ağlaya ağlaya eve gitti.

● Zaman ulaçları;

-alı (-eli),-dığında (-diğinde, -duğunda, -düğünde, -tığında, -tiğinde, -tuğunda, -tüğünde),-dıkça (-dikçe, -dukça, -dükçe, -tıkça, -tikçe, tukça, -tükçe), gibi ekler ile türetilir.

● Sen gideli yüzüm hiç gülmedi.

Bu kitabı okudu**dukça** ufkum açıldı.

Sen geldi**diğinde** hâlâ uyuyordu.

Güldükçe gülesi artıyordu.

O evden ayrılalı üç yıl oldu.

Bu kitabı okuyalı düşüncesi değişti.

Bunu gelince konuşuruz.

Sizinle İstanbul'a gelince görüşürüz.

Yürüdükçe yol tükenir.

Buraya geleli huzurum kaçtı.

O mahalleden ayrılalı tam üç yıl olmuş.

Herkes çalıştığı kadar başarılı olur.

Келер шақ көсемшесі

Сен келгеніңде әлі ұйықтап жатты.

Сен кеткелі жүзім бір күлмеді.

Бұл кітапты оқығанша көкжиегім
ашылды.

Zaman ulaçı

Sen geldiğinde hâlâ uyuyordu.

Sen gideli yüzüm hiç gülmedi.

Bu kitabı okudukça ufukum açıldı.

İLGİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

